

KONPETENTZIA SOZIAL ETA ZIBIKOA KULTURA KLASIKOA | 248

ETAPAKO HELBURUAK

Honako hauek dira etapako helburuak Kultura Klasikoa ikasgaiari:

1. Zibilizazio klasikoko gertaera geografiko, historiko, sozial, politiko eta artistiko nagusien berri jakitea, identifikatzea eta aztertzea, eta gertaerok gurean (Euskal Herrian, Espainian eta Europan) izandako eragin itzela balioestea, nor bere burua eta norbanako gisa bizi garen gizarte plurala hobeto ulertzeko.
2. Gaur egungo gizartean eta kulturari bizirik dirauten Erromako eta Greziako elementu historiko, sozial, politiko, linguistiko eta kulturalak identifikatzea (tartean kultura greko-latindarrean erroturik zeuden sinesmen eta ohiturak ere bai), eta horiek guztiak modu kritikoan aztertzea, mundu klasikoaz norberak duen iritzia pertsonala aberasteko.
3. Zibilizazio klasikoak utzitako kultura-ondarea balioestea eta errespetatzea, eta ondare hori gozamen-iturri eta garapen indibidual nahiz kolektiboan aurrera egiteko bide dela aintzat hartzea, horrela hura zaindu eta hobetu beharraz jabetzeko.
4. Norberaren esperientziari zentzua emateko, mundua eta giza kondizioa nolakoak diren ulertzeko eta sentsibilitate estetikoan aurrera egiteko, latinezko nahiz grekozko testuak irakurri, iruzkindu eta interpretatu, eta literatura-ondare klasikoaz gozatzea eta ondare horrek informazio-iturri gisa duen garrantzia balioestea.
5. Mundu klasikoko erlijioaren eta mitologia greko-latindarraren ezaugarriak ezagutzea, eta horiek gaur egungo artean izandako eragina balioestea, mundua sinbolikoki interpretatzeko balioa duten aldetik.
6. Hizkuntza erromanikoen jatorri eta bilakaera zein den jakitea, eta hori dela eta, hizkuntza horien ezaugarri komun eta bereizgarriez gogoeta egitea, hizkuntza-aniztasunak den-denon kultura-ondarea aberasten duela aintzat hartuz.
7. Termino berriak sortzeko eta objektu nahiz aurkikuntza berriak izendatzeko hizkuntza klasikoak zein baliagarriak diren ohartzea, eta termino horiek norberaren lexikoan txertatu eta zenbait komunikazio-egoeratan behar bezala erabiltzea, ikasleen ahozko nahiz idatzizko ulermena eta espresioa hobetzeko.
8. Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gero eta autonomia handiagoz eta modu kritikoan erabiltzea, informazioa bilatzeko eta hautatzeko, eta elkarrekin komunikatzeko eta kooperatzeko.

EDUKI MULTZOEN EZAUGARRIAK

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzari dagozkion adierazpenezko, prozedurazko eta jarrerazko edukiak honako eduki multzo hauetan multzokatzen dira:

1. eduki multzoa. Arlo guztietan eta ikasgai honetako eduki multzo guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako edukiak.
2. eduki multzoa. Mundu klasikoa: Grezia eta Erroma.
3. eduki multzoa. Hizkuntza klasikoak, kultura transmititzeko bide diren aldetik.
4. eduki multzoa. Zibilizazio greko-latindarrak gaur egungo munduari egindako ekarpenak.

Etapako ikasgai guztietan komuna den 1. eduki multzoak oinarrizko zehar-konpetentziak garatzeko beharrezkoak diren eduki guztiak jasotzen ditu. Arlo eta ikasturte guzti-guztietan landu eta

ebalatu behar dira edukiok. Ikasgai honetako eduki multzo guztietan komunak diren edukiak ere lantzen ditu, gainera. Horretan, prozedurazkoak diren edukiak jarrerazkoak direnetatik bereizten dira.

2., 3. eta 4. eduki multzoetan, zibilizazio klasikoko alderdi guztiak lantzen dira: alde batetik, sarrera moduko batean, kultura greko-latindarra sakon ezagutzeko zenbait gako ematen dira; eta, beste alde batetik, hizkuntza klasikoen alderdi nagusiak azaltzeaz batera, mundu klasikoak gaur egungo munduari egindako ekarpenen berri ematen da.

2. eduki multzoak («Mundu klasikoa: Grezia eta Erroma») antzinako mundua ulertzeko gako ugari emango dizkigu, eta horrek berebiziko garrantzia du, Euskal Herriko, Espainiako eta Europako errealitate historiko, sozial eta kulturala zertan den ganoraz ulertuko badugu.

Greziarren eta erromatarren bizimodua ulertzeko, bestalde, ezinbestekoa da da mundu klasikoko errealitate historiko, geografiko, sozial, politiko eta kulturala ganoraz aztertzea. Alderdi horiek guztiak gertatu zireneko garai historikoan aztertzeak eta gaur egungo Mendebaldeko gizarteko gertaerekin alderatzeak aukera paregabea ematen digu orain-oraingo gertaera eta fenomenoak askoz hobeto ezagutu eta ulertzeko. Izan ere, gure sustraiak non errotzen diren jakin ezean, ezinezkoa da geure burua ondo ezagutzea.

Gu europarrak gara, eta gure ondarearen sakonenean latina eta grekoa daude, bi hizkuntza horiek sekulako eragina izan baitute gaur egun Europa osoan hitz egiten diren hizkuntza guztietan: grekoak, jakintzaren alor guzti-guztietan erabiltzen den lexiko zientifiko-teknikoa greziar jatorrikoa delako; eta latinak, hizkuntza erromanikoak latinetik datozelako, hizkuntza horien bitartez European hitz egiten diren gainerako hizkuntzetan berebiziko eragina izan duelako, eta mendez mende kultura-hizkuntza nagusia izan delako.

3. eduki multzoan («Hizkuntza klasikoak, kultura transmititzeko bide diren aldetik») eduki linguistikoak jorratzen dira batik bat, eta horrek grekoa eta latina ikasten hasteko aukera emango die ikasleei; bi hizkuntza horien sistema lexikoak, batez ere. Horrenbestez, hauek dira eduki multzo honetako eduki nagusiak: gaztelaniazko hitzen etimologia greko-latindarra; greziar jatorriko hitzak oinarri dituzten termino zientifiko eta teknikoak osaera; eta hizkuntza jasoan erabili ohi diren latinismo eta helenismoak. Horren guztiaren bitartez, gure neska-mutilek beren ahozko nahiz idatzizko ulermena eta espresioa nabarmen hobetuko dute, eta horrek beren lexikoa aberasten lagunduko die.

Asko eta asko dira gaur egungo gizartean eta politikan sustraiak zibilizazio klasikoan errotuak dituzten elementuak: demokrazia, eskubide eta betebeharrak indibidualen aitortza, eta den-denok babesten eta lotzen gaituzten legeak, besteak beste.

Mundu klasikoak gaur egungo munduari utzi dion ondare oparo hori sakon aztertzea, horixe da Ikasgai honetako curriculumaren gakoetako bat. 4. eduki multzoko («Zibilizazio greko-latindarrak gaur egungo munduari egindako ekarpenak») edukiek zibilizazio klasikoko ondare oparo eta zabalarekin lotutako ezaguera ugari emango dizkie gure ikasleei; Erromako eta Greziako elementu sozial, politiko, artistiko eta kulturalekin lotutakoak, batik bat. Horrela, gure neska-mutilek sakon eta zabal jakin ahal izango dute beren munduaren berri, eta horrek beren kontzientzia historikoa eta gaitasun kritikoa sendotuko du, inolako dudarik gabe.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA Eduki komunak

A. Arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako edukiak.

Eduki multzo honetan bildutako prozedura eta jarrerak honako hauek dituzte xede:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (konparatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburbiltzea), buruz ikastea eta azaltzea (deskribatzea, definizioak eta laburpenak egitea, azalpenak ematea, etab.).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Pertsonen arteko harremanak eta komunikazioa garatzea (enpatia eta asertibitate).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

B. Eduki komun espezifikoak

Prozedurak:

- Ikasgaia ikasteko hizkuntza-trebetasunak aplikatzea: idatzizko eta ahozko testuak ulertzea, hiztegi espezifikoa interpretatu eta erabiltzea, ahoz eta idatziz ongi moldatzea, eta abar.
- Mapa geografiko eta politikoak interpretatzea.
- Koadro, ardatz eta friso kronologikoak egiteko teknikak.
- Aldi, kultura eta zibilizazioak, gertaera historikoak, tokiak eta hizkuntzak denboran eta espazioan kokatzeko jarraibideak.
- Gertaera historikoen kausa-aniztasuna aztertzeo jarraibideak: gertaera historikoen eta bilakaera- eta aldaketa-prozesuen kausa eta ondorioak identifikatzea, eta gertaera horien eragile izan ziren faktoreekin lotzea.
- Gizarte klasikoaren eta gure egungo gizartearen arteko desberdintasun eta antzekotasunak identifikatu, aztertu eta konparatzeko teknikak.

- Euskal Herriko eta Europako kulturaren elementuak aurkitzeko jarraibideak.
- Euskal Herrian eta Espainian jatorri greko-latindarreko ondare historikoari buruzko informazioa lortzeko jarraibideak.
- Literatura klasiko greko-latindarraren obra esanguratsuenetako batzuen pasarteak irakurri eta komentatzea.
- Jatorri greko-latindarreko aurrizki eta atzizki nagusiak erabiltzea hitz berriak sortzeko.
- Latinismo eta helenismoak ongi erabiltzea ahozko eta idatzizko testuak sortzeko.
- Hainbat iturritatik eratorritako garrantzizko informazioa lortu, interpretatu eta erregistratzeko jarraibideak.
- Taldean, ikerlan txikiak egitea ezarritako jarraibideei jarraiki.
- Informazio- eta komunikazio-teknologiak autonomiaz eta kritikoki erabiltzea, ikerlanak landu eta aurkezteko.

Jarrerak:

- Iraganeko gizarte-errealitatearen berri izateko interesa eta jakin-mina, eta gertaera historikoen aurrean jarrera kritikoa hartzea.
- Historian izan diren gizartearen arte- eta kultura-adierazpenak balioetsi eta errespetatzea.
- Mundu klasikoaren Euskal Herriko ondare historiko-artistikoaren aberastasuna eta aniztasuna errespetatzea eta hartaz gozatzea, eta hura kontserbatu, babestu eta zabaltzearen alde jarduteko prest azaltzea.
- Gure egungo gizartearen dauzkagun hizkuntza-, erlijio- eta kultura-desberdintasunak onartu eta errespetatzea.
- Hitzen esanahi etimologikoa ezagutzeko jakin-mina eta hiztegia ongi erabiltzeko interesa.
- Munduko eta egungo euskal gizarteko hizkuntza- eta kultura-aniztasuna errespetatu eta balioestea.
- Jarrera kritikoa hartzea egungo mendebaldeko gizartearen mundu klasikoaren ohitura eta elementu soziokultural batzuek bizirik irauten dutela ikustean.
- Edozein diskriminazio dakarren mota guztietako hizkuntza-adierazpen, portaera eta jarrerak gaitzestea.

2. MULTZOA. Mundu klasikoa: Grezia eta Erroma

- Greziaren jatorriak.
  - Grezia klasikoa bere esparru geografiko eta historikoan. Polis, eskualde eta enklabe nagusiak.
  - Greziako historiaren bilakaera: etapak eta gertaera historiko nagusiak.
- Romaren jatorriak.
  - Erroma bere esparru geografiko eta historikoan. Enklabe eta probintzia nagusiak.
  - Monarkia, errepublika eta inperioa.
- Mundu klasikoaren gizarte-antolaketa: gizarte-klaseak.
- Erromanizazio-prozesua: Erromatar Hispania.

- Erromatarren aurreko herriak.
- Eragile kolonizataileak.
- Erromanizazioaren etapak.
- Hispaniako antolaketa politiko eta administratiboa:
- Erromanizazioa Euskal Herrian. "Saltus" eta "ager" vasconum.
- Erromanizazioaren aztarnak eta hondar arkeologikoak Euskal Herrian eta Espainian.

3. MULTZOA. Hizkuntza klasikoak, kultura transmititzeko bide diren aldetik

- Hizkuntza indoeuoparren kontzeptua eta sailkapena. Grekoa eta latina hizkuntza indoeuopar gisa.
- Idazkeraren jatorria. Motak eta euskarriak.
- Alfabeto motak. Alfabeto grekoa eta alfabeto latindarra.
- Transkripzio fonetikoaren arauak.
- Latina eta hizkuntza erromanikoak.
- Latinetik gaztelaniarako bilakaera fonetikoaren arauak.
- Ondare-terminoak eta kultismoak.
- Latinaren eta grekoaren eragina euskarari eta beste hizkuntza moderno batzuetan.
- Erro greko-latindar nagusiak egungo hizkuntzen lexikoan.
- Helenismoak eta latinismoak.
- Hiztegi zientifiko eta teknikoaren etimologia.

4. MULTZOA. Zibilizazio greko-latindarrak gaur egungo munduari egindako ekarpenak

- Literatura greko-latindarra.
  - Literatura-generoen (epika, lirika, antzerkia eta prosa) ezaugarri nagusiak.
  - Egile eta obra nagusiak.
  - Literatura-gai eta -topiko greko-latindarren ekarpenak.
- Greziako eta Erromako artea.
  - Arkitektura: ordena arkitektonikoak.
  - Obra publikoak eta hirigintza.
  - Eskultura.
  - Hondar arkeologiko greko-erromatarren Euskal Herrian, Espainian eta Europan.
- Erlijio greko-latindarra.
  - Jainko eta heroi, mito eta kondaira nagusiak.
  - Mitoaren interpretazioa.
  - Kultu, erritu, jai eta kirol-adierazpen nagusiak.
  - Erlijio ofiziala eta erlijio pribatua.
  - Mitologia klasikoa egungo arte eta literaturaren inspirazio-iturri gisa.
- Kultura klasikoaren presentzia egungo arteetan, zientzietan eta egitura politiko eta sozialetan.

EUSKAL CURRICULUMAREN BERARIAZKO EDUKIEN ZEHAZTAPENA

Atal honetan, era orientagarrian eta irekian, etapa osorako aurkezten diren edukiak, aurreko atalean aurkeztutako euskal curriculumaren berariazko edukiaren zehaztapena dira.

2. EDUKI MULTZOA. Mundu klasikoa: Grezia eta Erroma

- Erromanizazioa Euskal Herrian: Datazioa K.a. III – K.o. V
- Erromanizazioaren aztarnak eta hondar arkeologikoak Euskal Herrian:
  - Kosta aldean: Foru, Cetaria, Menosca, Oiarso...
  - Via XXXII, XXXIV Asturica-Burdigala-Tarraco: Iruña-Veleia, Pompaelo...
  - Fundiak eta Villak: -anus >-ano, -ain, -in Arellano, Andoain, Andoin...
  - Zubiak, monumentoak...: Mantible, Transponte, Urkulu, Andelos...

3. EDUKI MULTZOA. Hizkuntza klasikoak, kultura transmititzeko bide diren aldetik

- Latinaren eta grekoaren eragina euskarari:
  - Hitz teknikoetan
  - Kultismoak
  - Esparru semantikoak: erlijioa, nekazaritza, egutegia, merkataritza...
  - Lexikoa eta atzizkigintza
  - Toponimia

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK ETA LORPEN-ADIERAZLEAK**DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 1. ETA 3. MAILAK**

1. Zibilizazio greko-latindarraren bilakaera gertatu zeneko marko geografikoa deskribatzea eta mapa batean enklabe nagusiak kokatzea.
2. Greziaren eta Erromaren sorrera eta bilakaera gertatu zireneko marko historikoa identifikatzen eta deskribatzen jakitea.
3. Greziako eta Erromako gizarte-klaseek zer ezaugarri eta bilakaera izan zituzten jakitea, eta gizarte-klase haiek gaur egungoekin lotzeko gai izatea.
4. Europa modernoan kultura klasikoaren zantzu eta eraginei igartzeko eta bereizteko gai izatea.
5. Hispaniaren erromanizazio-prozesuaren ezaugarri nagusiak ezagutzea.
6. Arte greko-latindarrak zer ezaugarri nagusi izan zituen jakitea, eta gaur egungo arte-adierazpenak eredu klasikoekin lotzeko gai izatea.
7. Espainiako nahiz Europako monumentu klasiko nagusiak ezagutu eta balioestea.
8. Literatura klasikoko generoek zer ezaugarri nagusi dituzten jakitea eta literatura klasikoak gure literatura-tradizioari egindako ekarpenak ezagutzea.
9. Erlijio greko-latindarrak zer ezaugarri nagusi zituen jakitea, eta erlijio-adierazpen horiek gaur egungoekin lotzeko gai izatea.
10. Grezia klasikoko kirol-jarduerak eta gaur egungoak lotzea, eta horien arteko antzekotasun eta desberdintasunen berri emateko gai izatea.
11. Greko-latindar mitologiako jainko-jainkosa, mito eta heroi nagusiak ezagutzea, eta antzinako mito nahiz heroien eta gaur egungoen arteko antzekotasun eta desberdintasunei igartzeko gai izatea.
12. Gaur egun erabiltzen diren idazketa eta alfabeto motak ezagutzea eta bereiztea.
13. Europan gaur egun hitz egiten diren zenbait hizkuntzak jatorri bera dutela jakitea, eta Europako hizkuntza erromanikoak eta ez-erromanikoak mapan kokatzeko gai izatea.
14. Latinetik hizkuntza erromanikoetarainoko prozesuko urratsak deskribatzeko eta aztertzeko gai izatea.
15. Espainiako hizkuntzetan eta beste hizkuntza moderno batzuetan jatorri greko-latindarreko lexikoa identifikatzeko eta lexiko zientifiko-teknikoa behar bezala erabiltzeko gai izatea.
16. Hizkuntza klasikoek ez grekotik eta ez latinetik ez datozen hizkuntzetan aztarna ugari utzi dituztela ohartzeko gai izatea.
17. Kultura greko-latindarrarekin lotutako alderdiren bati buruzko ikerketa-lanak taldean egiteko gai izatea, eta horretan, informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak erabiltzea, informazioa bilatzeko eta hautatzeko, eta elkarrekin komunikatzeko eta kooperatzeko.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILA

1. Zibilizazio greko-latindarraren bilakaera gertatu zeneko marko geografikoa deskribatu eta mapa batean enklabe nagusiak kokatzeko gai izatea.
2. Erromaren eta Greziaren sorrera eta bilakaera gertatu zireneko marko historikoa identifikatzen eta deskribatzen jakitea.
3. Greziako eta Erromako historiako etapak sailkatzen jakitea eta etapa bakoitzean jazotako gertaera historiko nagusien berri izatea.
4. Denboraren lerro bat egin eta Greziako eta Erromako gertaera historikoak kokatzeko gai izatea.
5. Greziako eta Erromako gizarte-klaseek zer ezaugarri eta bilakaera izan zituzten jakitea, eta gizarte-klase haiek gaur egungoekin lotzeko gai izatea.
6. Greziako eta Erromako historiak Europaren osaera politiko, sozial eta kulturean zer eragin izan duen jakitea.
7. Zibilizazio klasikoak kultura modernoko arte-adierazpen, zientzia eta antolaera sozial eta politikoan izandako eragin itzelaz jabetzea.
8. Antzinako genero, mito, gai eta topiko literarioek gaur egungo literaturan utzitako aztarnei igartzeko gai izatea.
9. Erlijio greko-latindarrak zer ezaugarri nagusi zituen jakitea, eta erlijio-adierazpen horiek gaur egungoekin lotzeko gai izatea.
10. Grezia klasikoko kirol-jarduerak eta gaur egungoak lotzea, eta horien arteko antzekotasun eta desberdintasunen berri emateko gai izatea.
11. Hispaniaren erromanizazio-prozesuaren ezaugarri nagusiak ezagutzea.
12. Arte greko-latindarrak zer ezaugarri nagusi izan zituen jakitea, eta gaur egungo arte-adierazpenak eredu klasikoekin lotzeko gai izatea.
13. Espainiako nahiz Europako monumentu klasiko nagusiak ezagutzea eta non dauden jakitea.
14. Gaur egun erabiltzen diren idazketa eta alfabeto motak ezagutzea eta bereiztea, eta zer funtzio betetzen duten jakitea.
15. Alfabetoaren jatorria ezagutzea eta gaur egun erabiltzen diren alfabeto motak bereizteko gai izatea.
16. Gaur egungo alfabetoetako elementu asko eta askoren jatorria alfabeto greko eta latindarrean daudela ohartzea.
17. Gaur egun hitz egiten diren zenbait hizkuntzak jatorri bera dutela jakitea.
18. Europako hizkuntza erromanikoak eta ez-erromanikoak identifikatzea eta mapa batean kokatzea.
19. Latinetik hizkuntza erromanikoetarainoko prozesuko urratsak deskribatzea eta aztertzea.
20. Espainiako hizkuntzetako eta beste hizkuntza moderno batzuetako lexikoan elementu greko-latindarrak identifikatzea.
21. Behar bezala erabiltzea jatorri greko-latindarreko lexiko zientifiko-teknikoa.

22. Hizkuntza klasikoek ez grekotik eta ez latinetik ez datozen hizkuntzetan aztarna ugari utzi dituztela ohartzea.
23. Literatura klasikoko generoen ezaugarri nagusiak ezagutzea eta literatura klasikoak gure literatura-tradizioari zer ekarpen egin dizkion jakitea.
24. Literatura greko eta latindarreko obra nagusiak ezagutzea eta literatura-lan horiek Europako eta Mendebaldeko kultura literarioaren oinarri direla aintzat hartzea.
25. Greko-latindar mitologiako jainko-jainkosa, mito eta heroi nagusiak ezagutzea, eta antzinako mito nahiz heroien eta gaur egungoen arteko antzekotasun eta desberdintasunei igartzeko gai izatea.
26. Zibilizazio klasikoak gaur egungo munduari egindako ekarpenak aztertzeko ikerketak egitea talde-lanean.
27. Informazioa bilatzeko eta tratatzeko prozesuan, autonomiaz eta irizpide kritikoz erabiltzea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak, eskolan egunero sortzen zaizkion premiei aurre egiteko.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILA.

1. Zibilizazio greko-latindarraren bilakaera gertatu zeneko marko geografikoa deskribatzea eta mapa batean enklabe nagusiak kokatzea.
  - Mapa batean, zibilizazio grekoaren eta erromatarraren hedadura eta eragin-eremua mugatzen ditu, haien bilakaeraren etapa bakoitzean.
  - Konexioak eta harremanak ezartzen ditu kultura klasiko greko-latindarraren eta espazioan eta denbora haien hurbil zeuden beste kultura batzuen artean.
  - Grezia eta Erroma klasikoetako mapetan zehaztasunez kokatzen ditu garrantzi historiko handiena duten puntu geografiko, polis, hiri eta hondar arkeologikoak.
  - Mundu greko-latindarraren esparru geografikoaren eta egungo errealitate geopolitikoaren arteko korrespondentzia ezartzen du.
  - Esparru geografikoan, zibilizazio grekoaren eta erromatarraren garapenean funtsezkotzat jotzen diren alderdiak aurkitzen ditu, eta planteamendu horiek irudikatu eta justifikatzeko adibideak ematen ditu.
2. Greziaren eta Erromaren sorrera eta bilakaera gertatu zireneko marko historikoa identifikatzen eta deskribatzen jakitea.
  - Greziaren eta Erromaren etapak zehaztasunez bereizten ditu eta ardatz kronologiko batean kokatzen ditu, eta etapa bakoitzean identifikatzen ditu beste zibilizazio batzuekiko konexio nagusiak.
  - Ardatz kronologikoak egiten ditu, garrantzizko beste gertaera historiko batzuk bertan kokatzen ditu, eta gaur egungo beste zirkunstantzia batzuekin lotzen ditu.
  - Greziako eta Erromako historiako etapen artean gertatu zen trantsizio-prozesua azaltzen du, etapa batetik besterako bilakaera horretan izan ziren gertaera nagusiak deskribatuz.
3. Greziako eta Erromako gizarte-klaseek zer ezaugarri eta bilakaera izan zituzten jakitea, eta gizarte-klase haiek gaur egungoekin lotzeko gai izatea (5).
  - Greziako eta Erromako gizarte-klaseak identifikatzen ditu, bakoitzaren ezaugarri eta rol nagusiak azaltzen ditu eta haien bilakaera deskribatzen du.
  - Gizarte-klaseen eginkizunak garai hartako balio zibikoekin lotzen ditu, eginkizun horiek kritikatzeko eta gaur egungoekin konparatzen ditu.
  - Gaur egungo gizarte-desberdintasun ugariak eta jaiotzaren, arrazaren, sexuaren eta beste hainbat faktoreren arabera aurreiritzi klasista askotarikoak aztertzen ditu.
4. Europa modernoan kultura klasikoaren zantzu eta eraginei igartzeko eta bereizteko gai izatea (6tik 8ra).
  - Kultura greko-latindarrak arteei, zientziei, gobernu moduei eta gizarte-antolaketari egindako oinarritzko ekarpenak adierazten eta deskribatzen ditu, eta adibideak ematen ditu gaur egun indarrean jarraitzen dutela frogatzeko.
  - Gaur egungo arte-adierazpenen adibideak ematen ditu literaturaren, mitologiaren eta kondairen genero, gai eta topikoen ekarpena erakusteko, eta haiek era batera eta bestera nola erabili diren aztertzen du.
  - Antzekotasunak hautematen ditu egungo Europako instituzio politiko, sozial eta kultural nagusien eta haien aurrekari klasikoaren artean.

- Antzintasun klasikoaren eredu politiko, sozial eta filosofikoek egungo gizartean izan duten eragina aztertzen eta kritikoki balioesten du.
5. Hispaniaren erromanizazio-prozesuaren ezaugarri nagusiak ezagutzea (11).
- Hispaniako erromanizazioaren faseak mugatzen ditu eta haien kausak azaltzen.
  - Mapa batean, erromatar Hispaniako probintzia, kolonia eta kokaleku nagusiak aurkitzen ditu.
  - Hispaniako erromanizazio-prozesuaren funtsezko ezaugarriak zerrendatzen eta azaltzen ditu, eta haien adibideak ematen ditu.
  - Hizkuntza eta ohitura latindarrak Euskal Herrian neurri txikiagoan barneratu izanaren kausak aztertzen ditu eta haiei buruz eztabaidatzen du.
  - Erromanizazioak gure ondoko historian izan duen eragina aztertzen du.
  - Erromanizazioak gure eguneroko bizitzan, ohituretan eta gizartea eta politika antolatzeke moduetan eragin dituen eraldaketa nagusiak zerrendatzen ditu, eta haietako bat deskribatzen du.
6. Arte greko-latindarrak zer ezaugarri nagusi izan zituen jakitea, eta gaur egungo arte-adierazpenak eredu klasikoekin lotzeko gai izatea (12).
- Arkitektura grekoaren eta erromatarraren ezaugarri nagusiak zein diren badaki, eta monumentu esanguratsuenak dagokien ordena arkitektonikoarekin lotzen ditu, arrazoi egokiak emanez.
  - Eskultura greko eta erromatar ospetsuenak zein diren badaki, sortu zireneko aldi historikoan kokatzen ditu, eta motibo mitologikoak eta erreferentzia historiko eta kulturalak ikusten ditu haietan.
  - Arte greko-latindarrarekin lotutako hainbat alderdi ardatz kronologikoetan kokatzen ditu, eta beste kultura-adierazpen edo mugarri historiko batzuekin lotzen ditu.
  - Obra publiko erromatar nagusiak zein diren badaki, eta haien ezaugarri eta elementu nagusiak deskribatzen ditu.
  - Haien funtzioa, Inperioaren garapenean eta Erromaren hedapenean izan zuten garrantzia eta ondorengo hirigintza-ereduetan izan duten eragina azaltzen du.
7. Espainiako nahiz Europako monumentu klasiko nagusiak ezagutu eta balioestea (13).
- Mapa batean, Espainiako eta Europako ondare historikoaren monumentu klasiko nagusiak aurkitzen ditu, eta haien estiloa eta kronologia identifikatzen du.
  - Euskal Herriko hondar material edo aztarnategi arkeologiko erromatar batzuk identifikatzen ditu.
  - Arte-ondarearekiko errespetuzko jarrerak eta hura kontserbatzeko interesa azaltzen du.
8. Literatura klasikoko generoek zer ezaugarri nagusi dituzten jakitea eta literatura klasikoak gure literatura-tradizioari egindako ekarpenak ezagutzea (23-24).
- Literatura greko-latindarraren generoak identifikatzen ditu, haien ezaugarri nagusiak azaltzen ditu, eta bakoitzaren egile eta obra garrantzitsuenak zerrendatzen ditu.
  - Literatura greko-latindarraren obra esanguratsuenetako pasarte hautatuen edukia komentatzen du, eta dagokien literatura-generoa eta garaia zein den badaki
  - Literatura-tradizio greko-latindarraren hainbat motibo, gai eta pertsonaia gaur egungo literaturan aurkitzen ditu.

- Elementu horiek erabiltzen ditu kultura greko-latindarraren genero eta gaiak egungo literaturari egindako ekarpena azaltzeko eta ulertzeko, haien oinarriko elementuak eta jasotzen dituzten tratamenduak deskribatuz.
  - Irakurtzeko jarrera positiboa erakusten du.
9. Erljio greko-latindarrak zer ezaugarri nagusi zituen jakitea, eta erlijio-adierazpen horiek gaur egungoekin lotzeko gai izatea.
- Grezian ospatzen ziren erlijio-jai, erritual eta sakrifizioen ezaugarri nagusiak azaltzen ditu, kultura helenikoaren oinarriko beste alderdi batzuekin lotuz.
  - Greziako eta beste kultura batzuetako erlijio-adierazpenen artean antzekotasunak eta aldeak ezartzen ditu.
  - Erromako kultu ofizialak eta pribatuak bereizten ditu, eta batzuen eta besteen ezaugarriak azaltzen ditu.
10. Grezia klasikoko kirol-jarduerak eta gaur egungoak lotzea, eta horien arteko antzekotasun eta desberdintasunen berri emateko gai izatea.
- Erljio grekoan erritu-kultuei lotutako kirol-adierazpenak zein diren adierazten du eta deskribatzen ditu, eta mundu modernoari zer ekarpen egin dioten azaltzen du.
  - Antzekotasunak eta desberdintasunak ezartzen ditu kirol-adierazpen horiei lotzen zaizkien kultura-balioen artean.
  - Zibilizazio grekoaren erlijio-jai eta kirol-ikusketak zerrendatzen ditu, eta gaur egungoekin konparatzen ditu.
11. Greko-latindar mitologiako jainko-jainkosa, mito eta heroi nagusiak ezagutzea, eta antzinako mito nahiz heroiaren eta gaur egungoen arteko antzekotasun eta desberdintasunei igartzeko gai izatea (25).
- Mitologia klasikoaren jainko eta heroi nagusien greko-latindar izendapena zein den badaki.
  - Greko-latindar jainko-jainkosa eta heroi nagusien ezaugarriak eta eragin-eremua zein diren badaki.
  - Greko-latindar jainko-jainkosa nagusien koadro genealogikoa egiten du, eta haien arteko antzekotasunak edo harremanak ezartzen ditu.
  - Jainko-jainkosak, erdi-jainko/erdi-jainkosak eta heroiak bereizten ditu, eta batzuen eta besteen arteko desberdintasun nagusiak azaltzen ditu.
  - Mito klasiko nagusiak zein diren badaki, beste kultura batzuetakoen aldean dauzkaten antzekotasun eta desberdintasunak adierazten ditu, eta literaturan edo erlijio-tradizioan izan duten tratamendua ere alderatzen du.
  - Mitikoak eta heroi klasikoaren irudiak gure kulturari egin dioten ekarpena zein den badaki, eta adibideak ematen ditu horren erakusgarri. Gainera, tradizio klasikoak fenomeno horretan izan duen eragina aztertzen du.
  - Desberdintasunak eta antzekotasunak ezartzen ditu mito eta heroi klasikoaren tratamenduaren eta gaur egungoen tratamenduaren artean.
12. Gaur egun erabiltzen diren idazketa eta alfabeto motak ezagutzea eta bereiztea (14-15-16).
- Historian zehar izan diren hainbat idazketa mota bereizten eta sailkatzen ditu, izaeraren eta eginkizunaren arabera, eta bakoitzaren bereizgarriak azaltzen ditu.

- Mendebaldeko kulturaren gehien erabili diren alfabetoak zerrendatzen ditu, haien arrisku nagusiak aipatzen ditu, eta beste idazketa mota batzuetatik bereizten ditu.
  - Alfabeto grekoa eta latindarra eta haien transkripzio-arauak zein diren badaki.
  - Alfabeto grekoak eta latindarrak egungo alfabetoen sorreran izan duten eragina azaltzen du.
  - Egungo alfabetoetan, alfabeto greko eta latindarretik eratorritako elementuak aurkitzen ditu.
13. Europan gaur egun hitz egiten diren zenbait hizkuntzak jatorri bera dutela jakitea, eta Europako hizkuntza erromanikoak eta ez-erromanikoak mapan kokatzeko gai izatea (17-18).
- Europan bizi diren hizkuntza indoeuroparren familiako adarrak zerrendatzen ditu, eta mapa batean aurkitzen ditu.
  - Hizkuntza moderno nagusiak sailkatzen ditu bere jatorri indoeuroparraren arabera, eta ahaidetasun hori frogatzen duten hizkuntza-elementuak aipatzen ditu.
  - Espainian eta Europan mintzatutako hizkuntza erromaniko eta ez-erromaniko nagusiak zein diren badaki, eta mapa batean bakoitzaren erabilera-eremuak mugatzen ditu.
  - Hizkuntza erromanikoen elkarren arteko ahaidetasuna agerian jartzen duten elementuak hautematen eta azaltzen ditu, hizkuntza horiek jatorri bera dutela erabat ziurtatzeko.
  - Bere inguruneko hizkuntza guztiak errespetatzen ditu, kultura-aberastasunaren adierazgarri diren heinean.
14. Latinetik hizkuntza erromanikoetarainoko prozesuko urratsak deskribatzeko eta aztertzei gai izatea (19).
- Latinetik hizkuntza erromanikoetarainoko bilakaera fonetikoaren oinarritzko arau batzuk deskribatzen ditu, eta horien adibideak ematen ditu.
  - Zenbait terminoren bilakaera fonetikoa azaltzen du, latindar etimotik zenbait hizkuntza erromanikotaraino egin duten bidea azalduz.
  - Arau fonetiko nagusiak aplikatzen ditu latindar terminoetatik gaztelaniarainoko bilakaera egiteko.
15. Espainiako hizkuntzetan eta beste hizkuntza moderno batzuetan jatorri greko-latindarreko lexikoa identifikatzeko eta lexiko zientifiko-teknikoa behar bezala erabiltzeko gai izatea (20-21).
- Espainian mintzatutako hizkuntzen eta beste hizkuntza moderno batzuen lexikoan gehien erabiltzen diren helenismo eta latinismo batzuk ezagutzen ditu, eta haien esanahia azaltzen du haien etimotik abiatuta.
  - Hitzak zatikatzen ditu, zati bakoitzaren etimologia aztertzen du, eta, hortik abiatuta, haren esanahia azaltzen du.
  - Ondare-hitzak eta kultismoak identifikatzen eta bereizten ditu, eta bakoitza bere etimoarekin lotzen du, hiztegi edo beste informazio-iturri batera jo beharrik gabe.
  - Lexiko zientifiko eta teknologikoan gehien erabilitako erro greko-latindarrak zein diren badaki, eta definizio etimologikoak sortzeko erabiltzen ditu.
  - Jatorri greko-latindarraren lexiko zientifiko-teknikoaren terminoen esanahia azaltzen du etimoetatik abiatuta.
  - Jatorri greko-latindarreko helenismo, latinismo eta termino zientifiko-teknikoak ongi erabiltzen ditu ahozko eta idatzizko lanak egitean.

- Hiztegia aberasteko eta jatorri greko-latindarreko lexikoa ongi erabiltzeko interesa erakusten du.
16. Hizkuntza klasikoek ez grekotik eta ez latinetik ez datozen hizkuntzetan aztarna ugari utzi dituztela ohartzeko gai izatea (22).
- Euskarak eta beste hizkuntza moderno batzuek hizkuntza klasikoetatik jasotako elementu lexiko, morfologiko eta sintaktikoen adibideak ematen ditu.
  - Latineko zenbait terminok euskarari izan duten bilakaera azaltzen du.
17. Kultura greko-latindarrarekin lotutako alderdiren bati buruzko ikerketa-lanak taldean egiteko gai izatea, eta horretan, informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak erabiltzea, informazioa bilatzeko eta hautatzeko, eta elkarrekin komunikatzeko eta kooperatzeko (26?).
- Informazioa bilatzen eta lortzen du informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiliz, eta informazio hori egiaztatzen eta hautatzen du.
  - Hautatutako informazioa modu ordenatu eta koherente batean antolatzen du.
  - Informazioa laburtzen eta birlantzen du, eta ondorioak ateratzen ditu.
  - Bere lana aurkezten du, ordenaz eta argitasunez, informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzeari lehentasuna emanez.
  - Zereginen banaketan laguntzen du, eta lanean duen erantzukizuna bere gain hartzen du.
  - Iritzi pertsonalak ematen ditu eta argudiatu egiten ditu.
  - Besteen iritziak entzuten eta errespetatzen ditu.
  - Errakuntzak identifikatzen eta zuzentzen ditu, eta bere burua gaitzetzeko jarrera positiboa erakusten du.